

A magyar film első hangmestere

100 éve, 1904. december 17-én született az első igazi magyar filmhangmérnök, Lohr Ferenc. (Mindjárt pontosítani is kellene ifjabb Lohr-ra, vagy Dr. Lohr-ra, hiszen édesapját, a neves templomfestőt szintén Ferencnek hívták.) Persze Lohr fellépése előtt és után is voltak hanggal foglalkozó mérnökök, de művészet igényével talán ő közelített először a hangosfilmhez.

Négyéves korában költözött a család Zuglóba, a Gyarmat utcába. Az elemi iskolában hegedülni kezdett, a középiskolában már kotta nélkül játszott és a zenélés szenvedélyévé vált, hegedűművész akart lenni. Emellett ügyesen rajzolt is, ám édesapja nem volt elragadtatva, hogy fia esetleg szintén a művészi hivatást választaná, ennél hasznosabbnak ítélte valami műszaki pályát. Így alakult, hogy az elemi után a mai Reáltanoda utcai főrálba (ma Eötvös Gimnázium) iratták be, ahol magas órszámban tanulta a matematikát, fizikát, kémiát és az idegen nyelveket. Az érettségi után aztán a Műegyetem gépészmérnöki szakára iratkozott be.

Egyik könyvében írja, hogy az egyetem első két éve nem olyan volt, mint amilyennek elképzelte. Azt remélte, hogy új szerkezetekkel, gépcsodákkal ismertetik majd meg, ehelyett azonban Kürschák professzor kilométeres egyenleteket írt a táblára, a műhelygyakorlatokon pedig vaskockareszelés folyt 10-ed mm-es pontossággal.

Eközben a zenélést tovább folytatta, napi 4-5 órát gyakorolt, Országh Tivadar volt a mestere. Itt kezdődött a filmekkel való komolyabb kapcsolata: barátaival az egyetem mozijában némafilmekhez zenei kíséretet adott. A film hangjával kapcsolatos esztétikai fejlődésének kiindulópontja lehetett ez az időszak. A filmekhez jelenetlistát kért, saját zenei repertoárjából szabadon állított össze műsort, s eközben nagyon figyelt zeneszámainak hatásos ellenpontjára.

Diplomáját 1927 júniusában szerezte meg, olyan időben, amikor „Dunát lehetett rekeszteni” mérnökökkel. Évekig nem találta a helyét. Először a Koch és Strelz cég orvosi műszereivel házalt Észak-Magyarországon, aztán Fóthy Gyula gyárában neonfényreklámok tervezésével foglalkozott. Egy barátjának esküvőjén hegedült, amikor felfigyelt rá Szigethy József, a Siemens-konzern képviselője. Ő ajánlotta később Lohrt a Hunniába a Siemens szállította a hangberendezések mellé.

Az első jelentős hangosfilm esemény Budapesten az „Éneklő bolond” (Singing Fool) bemutatója volt a Kossuth Lajos utcai Fórum moziban 1929 szeptember 20-án. A hang az amerikai Western Electric vállalat által felszerelt hangrendszerrel szólt: a filmszalaggal szinkronban járatott viasztányérről. Lohr jó egy évvel később már a Tóbis-Klang féle fényhangrendszert tanulmányozhatta a Siemens jóvoltából Berlinben. Ezt a tudást hozta haza, s ennek birtokában készítette el első hangosfilm felvételeit, melyek közül a „Kék bálvány” még bukás volt, de a „Hyppolit, a lakáj”-tól kezdve egyre nagyobb sikereket aratott a magyar hangosfilm.

Lohr első tíz évi működése alatt sikerült elérnie hogy a különböző hangjelenségek – emberi beszéd, zene, zaj – torzításmentesen kerüljenek a filmre. A filmszalag útja c. könyvében ezt a hangmesterséget írta le, számos egyéb mesterségbeli kapcsolattal együtt. 1941-ben rövid katonai szolgálat után a Hunnia Filmgyár műszaki cégvezetőjévé nevezik ki, majd a háború után emiatt ki is tiltják a gyár területéről. Családjáról alkalmi munkákkal gondoskodik: műszakirajz oktatás, munkanormák szerkesztése stb. 1952-ben a megalakuló Középület Tervező Vállalatnál kezdi meg akusztikus pályafutását.

A KÖZTI-nél első nagy munkája hatalmas kihívás: a Népstadion hangosítása, melyet húsz hangoszloppal (hangfallal) old meg úttörő módon. További jelentős munkái voltak a moszkvai KGST palota akusztikai tervezése, vagy az algériai Sportstadion hangosítása.

Tizennégy évig előadásokat tartott az építészhallgatóknak, s eközben számos színház, mozi, templom akusztikai tervezését végzi.

1952-ben rehabilitálták és visszahívták a Hunniába. 1956 november elején lakása (Corvin köz 2.) a közvetlen tűzvonalba került, majd néhány nap múlva romokban hevert. Édesapja számos képe, mesterhegedűje, harminéves filmes emlékei, fotók, dokumentumok – minden elégett. Ideiglenes lakásáról mindenféle vádakkal a Fő utcába cipelték, csak tíz nap múlva szabadult. Lakását újjáépítve 1959-ben kapta vissza. Még tizenhárom évig működött a filmhang közvetlen közelében és ekkor érlelődött meg benne a gondolat, hogy mepróbálja rendezni a filmhangzás magasabb rendű értékeit. Megírta a „Filmhang esztétikája” című könyvét, mellyel a XXVIII. Velencei Filmfesztiválon 1967-ben elnyerte a San Marco Arany Oroszlán-díjat.

1964-ben a kandidátusi fokozatot szerzett, és ugyanezen évben az Eötvös Lóránd Tudományegyetemen bölcsészdoktorrá avatták. „A hangzó filmnyelv minősítésének feltételei a filmalkotásban” című téma kidolgozásáért – annak nyilvános megvédése után – 1982-ben az akadémiai doktori fokozatot is elnyerte.

Élete hátralévő részében főleg elméletének további igazolását kereste és sok előadásban is ismertette eredményeit. 1994 április 26-án, életének 90. évében húnyt el.

Összeállította: Zányi Tamás

Tanulmányok:

Kandidátusi értekezés; A filmszalag esztétikája. 1966.

Bölcsészeti doktori értekezés

Akadémiai doktori értekezés; A hangzó filmnyelv. 1982.

Könyvek, kiadványok:

A filmszalag útja. 1941.

Filmműtermek és mozik akusztikai tervezése. 1955.

A filmszalag kultúrája. 1968.

Magyar szinkrontanulmányok. 1976.

Hallom a filmet. 1989.

Térakusztika – filmatmoszféra – szubjektív akusztika. 1978.

Filmográfia:

1. [Sikátor](#) (1966) (sound engineer)
... aka Deadlock (International: English title)
2. [Oldás és kötés](#) (1963) (sound engineer)
... aka Cantata (International: English title)
3. [Katonazene](#) (1961) (sound)
4. [Égre nyíló ablak](#) (1959) (sound engineer)
5. [Cimborák](#) (1959) (sound engineer)
6. [Gerolsteini kaland](#) (1957) (sound engineer)
7. [Heten, mint a gonoszok](#) (1943) (sound engineer)
8. [Maske in Blau](#) (1943) (sound) (as Franz Lohr)
... aka Mask in Blue

9. [Emberek a havason](#) (1942) (sound)
10. [Tavaszi szonáta](#) (1942) (sound engineer)
11. [Egy éjszaka Erdélyben](#) (1941) (sound)
12. [Egy tál lencse](#) (1941) (sound)
... aka One Bowl of Lentil
13. [Miért?](#) (1941) (sound engineer)
14. [Végre!](#) (1941) (sound)
15. [Szüts Mara házassága](#) (1941) (sound)
16. [Dankó Pista](#) (1940) (sound engineer)
17. [Férjet keresek](#) (1940) (sound engineer)
18. [Tóparti látomás](#) (1940) (sound engineer)
19. [Igen vagy nem?](#) (1940) (sound engineer)
20. [Jöjjön elsején!](#) (1940) (sound engineer)
21. [Simmelweis](#) (1940) (sound engineer)

22. [Fűszer és csemege](#) (1939) (sound)
... aka Fűszer és csemege (Hungary)
... aka Spice and Deli
23. [A Miniszter barátja](#) (1939) (sound engineer)
... aka The Minister's Friend (International: English title)
24. [Öt óra 40](#) (1939) (sound)
... aka The Five-Forty (International: English title)
25. [Toprini nász](#) (1939) (sound engineer)
... aka Wedding in Toprin (USA)
26. [Beszállásolás](#) (1938) (sound engineer)
... aka Billeting (International: English title)
27. [Elcserélt ember](#) (1938) (sound)
... aka Changed Man (USA)
28. [Uz Bence](#) (1938) (sound engineer)
29. [A Varieté csillagai](#) (1938) (sound engineer)
... aka Stars of Variety (International: English title)
30. [Piros bugyelláris](#) (1938) (sound engineer)
... aka Red Purse (USA: informal English title)
31. [A Noszty fiú esete Tóth Marival](#) (1938) (sound)
... aka Young Noszty and Mary Toth (International: English title)
32. [A 111-es](#) (1937) (sound engineer)
... aka 111-es sfoza (Hungary: informal alternative title)
... aka A Harmas (Hungary)
... aka Number 111 (International: English title: informal title)
... aka Room 111 (International: English title: informal title)
33. [3:1 a szerelem javára](#) (1937) (sound engineer)
... aka 3 to 1 for Love (USA: informal English title)
34. [Édes bosszú](#) (1937) (sound engineer)
... aka Sweet Revenge (USA: informal English title)
35. [Az Én lányom nem olyan](#) (1937) (sound engineer)
... aka My Daughter Is Different (informal English title)
36. [Mámi](#) (1937) (sound engineer)
37. [Marika](#) (1937) (sound engineer)
... aka Maria (informal English title)
38. [Pesti mese](#) (1937) (sound engineer)
... aka Tales of Budapest (informal English title)

39. [Rád bízom a feleségem](#) (1937) (sound engineer)
 - ... aka I Entrust My Wife to You (USA: informal English title)
 - ... aka I Trust My Wife (informal English title)
40. [Egy lány elindul](#) (1937) (sound engineer)
 - ... aka Girl's Start (International: English title)
41. [Hetenként egyszer láthatom](#) (1937) (sound engineer)
 - ... aka I May See Her Once a Week (International: English title)
42. [Az Aranyember](#) (1936) (sound engineer)
 - ... aka Man of Gold
43. [Nászút féláron](#) (1936) (sound engineer)
 - ... aka Half Rate Honeymoon (USA)
44. [Sárga csikó](#) (1936) (sound engineer)
 - ... aka Son of the Pusta (USA: informal English title)
45. [Avodah](#) (1935) (sound) (as Franz Lohr)
 - ... aka Avoda (USA)
 - ... aka Awodah (USA: video title)
 - ... aka Work
46. [Barátságos arcot kérek](#) (1935) (sound engineer)
 - ... aka Keep Smiling (USA: informal English title)
47. [Címzett ismeretlen](#) (1935) (sound)
 - ... aka Address Unknown (USA)
 - ... aka The Addressee Is Unknown (Australia)
48. [Ez a villa eladó](#) (1935) (sound engineer)
 - ... aka Villa for Sale (International: English title)
49. [Szerelmi álmok](#) (1935) (sound)
 - ... aka Dreams of Love (USA)
50. [Az Új földesúr](#) (1935) (sound engineer)
 - ... aka The New Landlord (USA)
51. [Budai cukrászda](#) (1935) (sound)
 - ... aka Budapest Pastry Shop (USA: informal English title)
52. [Elnökkisasszony](#) (1935) (sound engineer)
 - ... aka Miss President (USA)
53. [A Csúnya lány](#) (1935) (sound engineer)
 - ... aka The Homely Girl (literal English title)
 - ... aka The Plain Girl (literal English title)
 - ... aka The Ugly Girl
54. [Köszönöm, hogy elgázolt](#) (1935) (sound engineer)
 - ... aka Thanks for Knocking Me Down (informal English title)
55. [Az Új rokon](#) (1935) (sound engineer)
 - ... aka The New Relative (USA)
56. [Ball im Savoy](#) (1935) (sound) (as Franz Lohr)
57. [Egy éj Velencében](#) (1934) (sound engineer)
 - ... aka A Night in Venice (literal English title)
58. [Ida regénye](#) (1934) (sound)
 - ... aka Romance of Ida (International: English title)
59. [Lila akác](#) (1934) (sound engineer)
 - ... aka Purple Lilacs (informal English title)
60. [Márciusi mese](#) (1934) (sound engineer)
 - ... aka Iron Man (USA: informal English title)
 - ... aka Vasember (USA)
61. [Peter](#) (1934) (sound) (as Franz Lohr)

62. [Helyet az öregeknek](#) (1934) (sound engineer)
 - ... aka Minden jó, ha a vége rossz (Hungary: informal alternative title)
 - ... aka Room for the Aged (International: English title)
63. [A Bor](#) (1933) (sound engineer)
 - ... aka Wine (International: English title)
64. [Kísértetek vonata](#) (1933) (sound engineer)
 - ... aka Ghost Train (UK)
65. [Mindent a nőért!](#) (1933) (sound engineer)
 - ... aka Everything for the Woman (USA)
 - ... aka Mindent a nőért! (Hungary)
66. [Rákóczi induló](#) (1933) (sound engineer)
 - ... aka La Marche de Rakoczi (USA: video title)
 - ... aka Rakoczi March (USA)
 - ... aka Rakoczy-Marsch (Austria)
67. [Iza néni](#) (1933) (sound engineer)
 - ... aka Miss Iza (USA)
68. [Ítélt a Balaton](#) (1932) (sound engineer)
 - ... aka Judgment of Lake Balaton (International: English title)
69. [Marie, légende hongroise](#) (1932) (sound)
70. [Tavaszi zápor](#) (1932) (sound engineer)
 - ... aka Marie, a Hungarian Legend (USA: literal English title)
 - ... aka Spring Shower (USA)
 - ... aka Une histoire d'amour (France)
71. [A Vén gazember](#) (1932) (sound engineer)
 - ... aka The Old Scoundrel (International: English title)
72. [Csókolj meg, édes!](#) (1932) (sound engineer)
 - ... aka Kiss Me, Darling (USA: review title)
73. [Hyppolit a lakáj](#) (1931) (sound engineer)
 - ... aka Hippolyt, the Lackey
 - ... aka Hyppolit, a lakáj (Hungary: orthographically correct title)
74. [A Kék bálvány](#) (1931) (sound)
 - ... aka A Blue Idol